

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 74 ANULU XXI.

Sabiu, in 1325 Septemvre 1873.

Telegrafulu ese de done ori pre septemvara: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura foiei pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

tru celelalte parti ale Transilvaniei s pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri s'reine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru intai'a ora cu 7 cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Foi'a oficiale „Bud'a-Pesti-Közlöny“ din 20 l. c. spune ca in 17 l. c. a fostu primita deputatiunea congresului nostru nationalo-bisericescu in audientia la Majestatea Sea. Majestatea Sea s'a indoratu pre gratiosu a respunde la cuventarea plina de omagiu a conducetoriului deputatiunei, P. Archimandritu si Vicariu episcopescu Mironu Romanu in armatoarele cuvinte:

„Primescu gratiosu omagiulu congresului gr. or. romanu pentru Ungari'a si Transilvani'a si ii respundu cu salutare amicabile. Decisulu meu in privinti'a alegerei Metropolitului 'lu ve-ti afla prin regimulu meu ungurescu.“

Din isvoru demnu de credintia aflamu ca deputatii congresuali suntu din partea comisariului presiedinte convocati pre duminec'a urmatoria la o siedintia. In legatura cu acest'a se speréza ca instalatiunea Metropolitului va fi catu mai curendu.

Caletori'a regelui Victoru Emanuilu da mai multu de lucru ultramontanilor. O foia de categori'a acest'a a cautatu de curendu mangaiere in aceea, ca in tomn'a trecuta s'a vorbitu multu si despre convenirea celor trei imperati si cu tote aceste rezultatele acelea a fostu neinsemnate. Starea adeverata e prin acest'a, dupa cum se scrie din Berlinu, posa in capu. Congresulu principiloru din Septemvre anulu trecutu a adusu o apropiere a acestoru trei cabinete seu mai bine a statoritu o intelegere favorabila pentru pacea lumii. Status quo in orientu a capetatu prin acest'a o garantia, carea e apretiuata si in Londonu.

Tote aceste s'a adeveritu prin fapte si nu trebuie repetite. E notoricu, ca cele trei regimuri in desele evenimente nainte de a lua o positiune, mai cu seama in Europ'a orientala, in o cestiune politica, a staruitu a se intelege si a incungiura catu se pote ori-ce actiune separata. Acesta intelegere buna, pacifica si neamenintatoria pentru nici unu amicu alu pacei a trebuitu se produca efectulu imbucuratori in tote partile. Pentru incercarile clericalilor, de a castigá pre cabinetulu din Vien'a pentru favorirea intrigeloru de restauratiune in Franci'a spre scopulu sciutu, fara de aceea a aflatu cu greu unu terenu roditoriu.

Referintiele cele bune, restatorite in Septemvre 1872 intre Germani'a si Austri'a a facutu acele incercari clericali fara ori-ce prospectu. Visit'a regelui din Itali'a da cea mai plausibila dovéda pentru acest'a si cine aru poté afirmá, ca visit'a de acum a regelui italianu asiá cum a ormatu mai totu in acela'si tempu la curtile cele doue s'aru fi implinitu si fara de convenirea aceluor trei monarchi din nordu! Intr'atát'a visit'a de acum e quasi o suplinire a „intervenirei din anulu trecutu“, a carei insemnate despretiuata din o parte reu voitorie si supraficiala se areta si aici destula de chiaru.

Acest'a nice in Versailles, déca voru cugetá catu-si de putienu, nu se pote trece cu vederea. Visit'a regelui din Itali'a e dealtmintrene rezultatulu partiteloru germanofile in Itali'a si a ambasadorelui italianu in Berlinu, a contelui Launay, carele prevediendu bine desvoltarea politica a totu recomendatu in Rom'a caletori'a regelui. Alte consideratiuni poté aduce cu sine o amanare, pâna ce tienu'ta partiteloru franceze cu influentia realisa hotarirea acest'a.

„Fr. Bitt.“

Politic'a Italiei.

Sub titulu de: Politic'a Italiei, diuariulu „Opinione“ publica articululu armatoriu:

„Trebuie sa cunoasca cine-va prea putienu afacerile nostre si sa le judece cu o usurintia de care adesea ne-a venit esemple destule de preste

Alpi, pentru a crede, cum facu nisce diuarie din Parisu, chiaru din cele cari ne suntu simpatice, ca Itali'a, prin caletori'a regelui, incepe o noua politica.

„Déca este in Europ'a unu statu, a carai politica sa fia comandata, prin conditiunile geografice si istorice, in asiá modu incátu sa nu mai fie vre-o indoiela asupra-i, apoi de siguru ca este Itali'a.

„Desinteresarea acestui statu, relativu la conciste si dominatiune, este o conditiune care ii asigura o positiune de natura a servi de radimu ori carui urmaresce mai multu o politica de concordia de catu o politica de lupta.

„Acesta positiune a Italiei fusese intielésa, celu putienu in parte, de catre guvernulu dlui Thiers. Ilustrulu omu de statu, nu-i scapase din vedere ca Itali'a nu avé unu interesu mai mare si mai vitale de aperatu decátu acelu alu pácei; inse ca, pentru dens'a, pacea era neseperabile de respectulu libertatiloru moderne.

„A crede ca, o ratiune, care de putieni ani a inceputu o revolutiune din cele mai cutezatoe, si care sustiene o lupta inevitabile cu capii reactiunei clericale, pote sa fie indiferenta la tentativele de restauratiune legitimista, si la sfortiele ce se facu pentru a pune din nou la moda pre burboni, monastirile si pre calugari, va se dica a nu avé nici o notiune esacta despre inim'a umana si a necunosce esigentiile societatiiei moderne.

„Itali'a cu atát'a mai multu are a se arma contr'a politiceii reactiunei, cu catu pote prea bine sa recunosca consecintiele acestei politice. Déca s'aru poté chiaru sa nu le cunoasca, apoi limbajulu foiloru absolutiste din Franci'a nu aru intárdia a-aretá ca se insiéla.

„Cugetarea de resbunare este in fundulu tuturoru midilóceloru puse in lucrare de partisanii lui Henricu alu V., pentru a face proseliti causei monarchiei de dreptulu divinu. Acesti'a nu cauta sa se prefaca si aretu ca politic'a loru aru fi belicósa. Ei nu s'aru multiami sa declare resbelu Germaniei, dara ei s'aru pune in hostilitate cu ideile moderne si cu institutiunile liberale.

„Tota lumea simte ca acest'a este o nebungia, pentru ca, cu acesta politica, Franci'a se isolésa in unu modu nereparabile. Inse Itali'a are datoria, mai multu decátu tote celelalte poteri, de a rasipi ori ce ilusiune ce s'aru poté nasce despre adesiunea sea la nisce scopuri belicóse.

„Arangiamentele cu Germani'a si Austri'a nu potu sa dea locu nici o inchiitudine, din cauza ca ele n'au scopu de a sustiene o politica ambitioasa si de a provoca complicatiuni. Aceste arangiamente suntu o legatura contr'a torentulu de resbele noi; ele suntu o garantia de pace.

„S'aru dice totu asiá si despre nisce arangiamente cu Franci'a clericale? Déca partitulu clericalu, isolatu si slabu, nu incetédia de a face amintiari, ce aru fi déca aru avé si aliati? Guvernulu italianu aru fi ore fidelu propriei sele politice déca s'aru face complicele ureloru si scopuriloru din care Europ'a nu aru poté sa ascepte decátu turburári noue si convulsiiu inca si mai violente? „Numai dorinti'a de a consolidá pacea refortiandu legaturile de amicitia intre trei puteri care, pentru covinte diferinte, dara tote importante, au celu mai mare interesu a departá ori-ce pretestu de resbelu, numai acesta dorintia, dicemu a facutu sa se nasca ide'a de caletoria a lui Victoru Emanuelu.

„Si trebuie sa fimu fericiti ca partitulu celu mare liberalu europénu a intielésu acesta numai de catu. Caletori'a regelui este considerata pretutindeni ca unu triumfu si in acelasitempu ca o garantia pentru acestu partitu, singurulu care, fiindu la cárm'a afaceriloru, pote sa dea pácei o basa cu státu mai sicuru cu catu e mai larga. Liberalii din Franci'a nu se voru areta mai putienu inteligenti.

Cei ce erau partisanii politiceii moderate a dlui Thiers, voru vedea neaperatu ca unu puternicu spriginu se da causei libertatiei pacifice prin caletori'a unui rege care representa acesta libertate in Europ'a in modulu celu mai eminentu.

„Ómenii politici cari comitu erórea de a cautá forti'a loru in simtiemente prefacute seu reale, in demonstratiuni religiose studiate si nu sincere, incepu a stringe fructulu amaru alu arborului ce au plantatu in Franci'a, in acesta tíera a filosofiei si a revolutiunei. Proiectele loru se derámu ca si castelele aeriane, si se vede claru vanitatea fortieloru ce-si dau pentru a dá indareptu secolulu si a inveli Europ'a in unu resbelu din cele mai sángeróse si mai atroce, pentru ca aru pune in jocu tote passionile cele mai ardiende, afectiunile, dorintiele, traditionile si tendintiele celoru doue partite nereconciliabile.

„Nuova Roma“ tiene scirea latíta, de multe foi, ca imperatulu Germaniei in tomn'a seu iern'a acest'a va veni la Rom'a, celu putienu de pripita. Lucrola sta asiá: Cándu cercetá imperatulu Germaniei pre princes'a Margarete in vér'a acest'a in Schwalbach, si-a esprimat dorinti'a de a vedé pre regele Italiei catu de curendu in Berlinu, la care response princes'a, ca si Victoru Emanuelu s'aru bucurá asemene, de alu vedé pre densulu in Rom'a. Imperatulu reflectá, ca densulu aru cercetá bucurosu pre regele Italiei in capital'a sea. Victoru Emanuilu nu va intrelasá, de a aduce imperatulu aminte acesta promissiune si se speréza, ca acest'a 'si va tiené cuventulu, inse lucru nu e mai chiaru.

„Fr. Bl.“

Ce-va mai multa lumina.

(Urmare.)

In capitulu alu optelea vorbindu Lamarmor'a multe despre epoch'a dupa campani'a dela Crimea vico iérasu la aliantia defensiva si ofensiva intre Prussi'a si Itali'a. E interesantu a urmari depesiele schimbate intre Barral si Govone din septaman'a din urma inainte de incheierea aliantiei. Barral telegraféza in 1 Aprilie 1866: „Bismark din ce in ce e mai perplesu pentru unu „casus belli“; resbelulu in momentu e neverosimitu.“ Govone scrie in dtu'a urmatore: „Armat'a inca nu e pentru unu resbelu contr'a Austriei, armat'a Austriei are inca multe simpathii.“ In 5 se insenina ceriulu pentru ambii italiani. Diplomatul Barral telegraféza, ca Bismark are sperantia, ca vomu poté incepe resbelulu catre inceputulu lui Maiu si dejá in dtu'a urmatore aduce militariulu Govone la discussiune lucruri mai detaiate. „100,000 armati poté se mobileze Prussi'a; acesti'a trecendu prin Bavari'a voru poté face deasupra riuulu Linz' catre Vien'a o diversiune si a dá mân'a cu armat'a italiana.“ „Tote aceste“ adause Bismark espressivo, „déca se va invoi Franci'a“. In 7 se aduna noi nuori. Barral telegraféza: „Bismark 'mi díse ieri cu o iritatie extraordinaria, ca intrég'a diplomatia prussiacu luca contr'a planuriloru sele de resbelu.“ Premierulu in mani'a sea nu crutiá nice pre Bernstorff, nice pre Goltz, nice pre Usedom, déca cum-va Barral a intielésu bine. Asupra celui din urma inca se planse la Govone, asupra lui Govone la Barral si asupra lui Govone si Barral ia ambasadorulu francecu. „Unu raru monstru de diplomatu (diplomatico maniaco)“ strigá Govone in o epistola a sea! In fine, in 8 Aprilie, aliantia secreta vine la o incheiere regulata.

In capitulu alu nouetea se plange Lamarmor'a asupra incercarei facute nu odata din partea Prussiei, de a sterge unele lucruri mici, inse insemnate din aliantia ce era sa se incheie.

In unu telegramu din 10 Aprilie 1866 amintesce Baral, ca ambasadorulu Austriei in Berlinu a inmanuatu contelui de Bismark copi'a unei note,

in carea Austri'a 'si exprima dorint'a, ca Prussi'a 'si va retrage unele mandate de armare, pre cându Austri'a asigură, ca ea din parte-i nu are trebuința de a pasi la desarmare, fiindu ca nu a armatu inca de locu. „Dlu de Bismark“ scrie Barral, „e furiosu asupr'a acestei sommatiuni si o privesce de o impertinentia. Situatiunea e prin acestu casu nou intrevenu inasprita. Dejă in diu'a urmatoria, completéza Barral pre cale telegrafica cuprinsulu notei austriace prin aceea, ca in tren'sa se afla si dicerea: Déca Prussi'a nu desarméza, Austri'a nu póte remané indiferenta. Regele e esacerbatu asupr'a acestui ultimatu, de aceea siancele pentru erumperea unoi resbelu a crescutu. Totu in acea di telegraféza Barral, ca originalulu tractatului reciprocu e pre cale si Bismark doresce o ratificatiune rapede. Din cele ce a urmatu resulta, ca Bismark a respinsu proiectulu de conciliare facutu din partea lui de Pfordten si asemenea a voitu sa respinga si desarmarea ceruta de Austri'a, cu tóte ca press'a din Berlinu se încercă a dá notei austriace o interpretare mai usióra. La intrebarea lui Lamarmor'a asupr'a armărilor din partea Prussiei si asupr'a aliatului ei eventualu, Barral telegrafă in 15 Aprile, ca Austri'a a datu Bavariei de scire, ca 'si va retrage trupele indatu ce Prussi'a va desarmá in acela'si tempu. Domnulu de Pfordten mediodi acestu anonciu Berlinului si Barral crediendu pre unu momentu la o aplanare pacifica svatui pre Lamarmor'a, sa nu pré grabéza cu pregatirile militare. Cestu din urma facei lui Barral cunoscutu, ca ratificatiunea tractatului incheiatu cu Prussi'a prin regele Victoru Emanuilu e implinita si amințesce totu odata, ca elu a facutu imputări contelui Usedom, pentru ca elu a datu de scire la Berlinu, ca Itali'a negociéza cu Austri'a. In 19 anuncia Barral, ca verosimulu Austri'a va luá initiativ'a la retragerea trupelor, „Bismark e fórté nemulțiamitu cu schimbarea pacifica ce pare a luá conflictulu“ e finea cându lungi depesie.

Cându a pronunțiatu Austri'a intentiunea sea preventióra in acea directiune, conveni Barral cu Bismark.

Elu telegrafă despre acést'a: „Domnulu de Bismark 'mi dise, ca e cu greu a respinge in casulu acestor, inse se va tiené pasu egalu cu miscările trupelor austriace. Déca sa va invoi regele, noi ne vomu tiené cail si acésta mesura o vomu motivá-o prin aceea, ca in organizatiunea ambelor armate e o diferentia“. La acést'a adage Barral: Impresiunea, ce a primit'o elu si Govone, e aceea, ca Bismark „se simte fórté amagitu“ prin motiunea preventióra a Austriei.

Capitululu alu diecelea pórtu titlu'a: „Austri'a si Prussi'a primescu desarmarea si statorescu terminulu inceperii pre 26 Aprile.“ In acestu capitulu obvine o depesie a ambasadorului italianu Azeglio in Londonu, care amintesce o scrisóre de a lui Lord Russel, dupa care avea sa se propuna in Vien'a, de-si nu in modu oficiosu, din partea Angliei cederea Venetiei ca lordulu Clarendonu a datu instructiunea ambasadoriloru Majestătiei Sele, a lucră in Vien'a pre cale sincera si privata in directiunea acést'a. Acésta ostenele i se parú lui Lamarmor'a întârdiatu, pentru ca ratificatiunile tractatului prusso-italianu a urmatu dejă in Berlinu.

Pre cându se credea, ca Austri'a si Prussi'a in urma se voru impacá, Barral anuncia din Berlinu in 23 Aprile, ca ambasadorele Austriei de acolo aru fi dechiaratu ambasadorului francesu, ca fatia cu contragerea de trupe italiene la Bologn'a si Piacenza Austri'a se vede necesitata la mesuri preventive. Lamarmor'a 'lu aviséza, cá densulu se dechiaré in modulu celu mai formalu, ca la nici unulu din amintitele locuri nu s'a facutu nici cea mai mica concentratiune de trope, nici in altu locu, macaru ca Austri'a a chiamatu contingentele din 17 Aprile la arme. Intr'aceea asigurările lui Lamarmor'a nu se credeau pretotindene deplinu. Lamarmor'a 'si ia aerulu nevinovatiei vatemate si in unu telegramu cátra Barral se plange, ca Austri'a in locu de a se desarmá, s'a pusu in 25 Aprile pre picioru de bataie. Barralu sa se informeze despre opiniunile cabinetului prussianu in acésta privintia. Elu concede in cartea sea, ca Austri'a a lucratu póte numai bona fide si din eróre, afirma inse in o suflare, ca in Austri'a s'au fabricatu sciri false despre invasiuni garibaldiane, spre a avé unu pretextu de armare.

Pre tempulu acést'a cavalerulu Nigr'a cantá pre Napoleonu, dara vediu numai pre Drouin de Lhuys. Nigr'a scrie:

Opiniunea mea si a lui Drouin de Lhuys merge

intr'acólo, ca noi trebuie sa ne restringemu la constatarea armărilor din partea Austriei. E de mare insemnatate, si trebuie constatatu, ca Austri'a 'si chiama soldatii, pre cându noi stămu in linisce. Déca Austri'a va luá initiativ'a, noi putemu comptá pre Franci'a si pre opiniunea publica. Eu nu credu ca ne va atacá Austri'a, ci ea vré sa jóce cu noi comedi'a jucata cu atât'a desteritate in Berlinu, vrea sa ne constringă, sa desarmămu si se dechiarămu simțiemintele nóstre pacifice, aretandu-se gat'a a face asemenea inaintea nóstra. Sa nu umblămu in acésta cursa.

Lamarmor'a raspunde, ca nu póte ascunde dorerea causata prin acestu telegramu. Pre cându Austri'a prin astfelu de tractare a comisu erórea ce a contribuitu mai multu la calamitățile din 1866, pre cându e momentulu binevenitu, a face o otarire resoluta, pre atunci ni se recomandă dela Parisu sa stămu pre locu, numindu acést'a ocaziune o cursa din partea Austriei.

Cu privire la opiniunea lui Napoleonu, Nigr'a telegraféza in 23 Aprile, ca aceea e: Regimulu italianu sa se restringa la aceea, sa constateze in o depesia circularia in modu formalu, inse fára emfaza, ca Austri'a a armatu in Veneti'a, pre cându noi nu amu armatu nimic'a. Acésta depesia avea sa arete faptele in modu precisu si esactu. Imperatorele sfátuesce se nu armámu, cá Austri'a sa devina nedrepta. Despre o lupta a garibaldianiloru la Rovigo dorescu sa fiu informatu.

Cá tievile unui tubu iéasa unu evenimentu din altulu. Capitalulu unusprediece contine unu „zk-zak“ de telegrama si depesie din Parisu Florenti'a si Berlinu, din care unulu e publicatu dejă in cartea verde. Resultatulu e dechiaratiunea Italiei, ca ea va pasi la mobilizare, la carea, cum observa Lamarmor'a, o constringă nu numai Armările Austriei motivare in o nota Mensdorff — Pouillyana, ci si siovairile Prussiei, si nesiguritatea binevoitória a Franciei. „Acést'a ne impune necesitatea, a armărilor si pre comptulu nostru propriu.“ Nota circularia a lui Lamarmor'a despre armările intreprinse pentru securitatea Italiei causă pre partea Angliei multu necasu, precum facu si ambasadoru englesu in Florenti'a diverse observări iritate asupr'a tienutei Italiei. Din o telegrama a lui Azeglio din Londonu se vede chiaru, ca ministrulu de esterne alu Angliei, Lordulu Clarendonu a aflatu mesurile preventive militare ale Austriei fatia cu misiunea lui Govone si multele faime nedemintite deplinu aplicabile. Póte sa créda Angli'a seriosu, ca Austri'a in mediloculu atâtora perplexități va tinde a atacá întâu pre Itali'a? Lamarmor'a trece preste acésta intrebare ironica cu sirulu: In Londonu a fostu plini de mania (colera) contr'a nóstra, in Parisu a fostu ómenii nemulțiamiti cu noi si adusi din conceptu in urm'a resolutiunei nóstre.

Cavalerulu Nigr'a telegraféza, ca principele Metternich a dechiaratu la intrebarea lui Drouin de Lhuys, ca Austri'a s'a ingrigitu de unu atacu din partea Italiei. Celu din urma sa f dechiaratu, ca in Franci'a se scie bine, ca Itali'a nu va face inceputulu, dupa acést'a cerú Metternich garantia dela Franci'a, Drouin de Lhuys se margini intr'aceea a repeti asecurarea memorata. In 30 Aprilie anuncie Nigr'a, ca Napoleonu compatimesce pre Itali'a ca arméza, densulu (Nigr'a) a dechiaratu lui Drouin de Lhuys, ca Itali'a trebuie sa se provéda in lipsa de granitie militare, ca la a. 1859 ea a fostu, carea a atacatu întâu. Ministrulu francesu a reflectatu, ca Austri'a a dechiaratu formalu ca nu voiesce sa atace Itali'a.

Urméza trei telegrama ale contelui Puligra, care eră representante provisoriu alu Italiei. Dupa aceste Bismark a observatu ca Austri'a nu numai in Veneti'a, dara pretotindene 'si duplica armările, ca domnulu de Werther a dechiaratu, ca Prussi'a privesce esistintia Italiei de necesaria pentru ecuilibrulu europénu si de aceea nu póte privi o atacare a Italiei cu indiferentismu, ca Bismark va conferi cu regele pentru mesuri de aperature mai estinse. Mensdorff Pouilly sa fi persistatu in aceea, ca caus'a armăriloru inmultite se póte derivá din impartasirile precise capetate din Itali'a; de aceea Prussi'a n'a vrutu sa desarméde.

Napoleonu 'si exprimá numai displacerea penarmările Italiei, dara nu ajutá se iéasa din acésta stremitóre. Acést'a se vede din cuvintele adresate lui Nigr'a: „C'était bien la peine de me demander conseil, pour faire tout le contraire de ce que je conseillais. Sa nu se precipite nimic! —

Capitalulu doisprediece pórtu titulu:

„Prussi'a afirma ca nu e obligata prin tractatu,

a dechiará Austriei resbelulu, déca va erumpe resbelulu in Austri'a. Din actele si epistótele aci priorie produce Lamarmor'a o scire telegrafica din 2 Maiu 1866 dela generalulu Govone, carea accentua asertiunea lui Bismark, ca intarirea armatei e primita in principiu. In consiliulu generariloru dorint'a a fostu, a cumperá 50,00 cai pentru artileria si munitiune si a pune cavaleri'a de reserva pre picioru, pre cându regele voiesce armarea in modu mai incetu. Hotarirea finala va urmá in dóue pána in trei dile. Densulu (Nigr'a) a spusu lui Bismark ca dupa ce Austri'a va fi celu multu in o luna pregatita, nu aru fi mai bine sa se acomodeze Prussi'a dupa acést'a si e densulu (Bismark) gat'a a dechiará Austriei resbelulu in intielesulu aliantiei, déca Austri'a va dechiará Italiei resbelulu. Bismark a respunsu, ca regele nu atribue tractatului acésta intindere si ca deobligamentulu dopa cuvinte nu e reciproc. Nigr'a observá, ca se pune reciprocitate perfecta. Regele, dise Bismark, nu voiesce acestu deobligamentu. Ministerulu prussianu crede ca impregiurările voru aduce acésta eventualitate si la unu casu de resbelu între Austri'a si Itali'a va participá. Elu m'la plenipotentiatu, se si spunu acést'a, adaugendu, sa comptámu pre poterea impregiuráriloru si a intereselor Prussiei. Nigr'a intréba pre Bismark, ca aplecata e Prussi'a se jertfi 5 milióne pentru Ungari'a. Nu cunóscemu nice ómenii nice tier'a, elu e ingrigitu a dá pre nimic'a o asemenea suma, mai alesu, cându formalitățile minuțioase ale regimului prussianu facu absolutu imposibilu aruncarea unei atari sume chiáru si pentru unu lucru asiá momentuosu. —

Bismark tienú acést'a afacere de pré momentuosu, decátu se nu o iee inca odata la discussiune cu regele. Inainte de a veni sér'a chiamá pre generalulu Govone, carele telegrafă dupa acésta convenire lui Lamarmor'a:

Chiamandu-me Bismark cu grab'a la sine 'mi dise, ca densulu a propusu regelui acele dóue intrebări exprimate de mine ieri sér'a. 1. Ce aru face Prussi'a cându Itali'a aru atacá pre Austri'a? 2. Ce aru face Prussi'a cându Austri'a aru atacá Itali'a? Eu cu privire la a dóua intrebare a-si fi respunsu, ca Prussi'a aru incepe cërta cu Austri'a. Ce atinge întâi'a intrebare, regele sfátuesce sinceru pre Itali'a de a se retiené de ori-ce atacu. Eu intrebaiu pre Bismark, ca a facutu fatia cu armările Prussiei vre-unu planu? Bismark respunde, ca se va decide mâne in consiliulu ministriloru, regele inse a disu adi, ca toti din impregiurulu seu 'lu voru inculpá de tradatori de tíera déca nu arméza. Cu privire la acést'a Bismark crede, ca mâne va signá ordinulu de mobilisatiune. La intrebarea mea, ca tiene densulu unu arangementu între Prussi'a si Austri'a, carea ne-arú isolá, de imposibilu, 'mi respunde, ca nici o concessiune din partea Austriei nu va desdauná pre Prussi'a pentru imposibilitatea unui arangementu. Cându Austri'a va face concessiuni, pre care absolutu nu le putemu respinge, atunci densulu ne va insciintia la tempulu seu si ca arangementulu nu va fi astfelu, cá Itali'a sa stee singura in fati'a Austriei.

Acést'a eră starea lucruriloru in 2 Maiu in Berlinu. Contele Barral ajungendu acolo telegrafă in diu'a aceea, ca nu e altu ce-va de facutu decátu se acceptámu respunsulu Austriei la not'a ultima a Prussiei, carea cere desarmarea si restitutiunea statului quo. Acestu respunsu singuru si clarificá situatiunea. Cu tóte aceste nici la casu cându Austri'a va respinge, nu credemu ca regele va demandá mobilisarea pre picioru de resbelu. Eu credu ca noi sa comptámu mai multu pre noi si pre Franci'a decátu pre Prussi'a.

Inca in acea séra telegrafă Lamarmor'a lui Barral, cá acést'a sa spuna lui Bismark, ca Itali'a nu are intentiunea de a atacá pre Austri'a. La casulu unei agressiuni din partea Austriei contr'a Italiei deobligá o aliantia ofensiva si defensiva pre Prussi'a, a incepe si continuá ostilitățile. Déca deobligamentulu nóstre cátra Prussi'a si politic'a ce o urmám, e caus'a agressiunii, atunci nu intielegu, ca cum se crede regele Prussiei liberu de ori-ce detoriuntia fatia cu Itali'a, nici aceea ca Prussi'a s'aru poté abate dela obligatiunile unei aliantie defensive si ofensive. Regimulu de aici predomnesce situatiunea si e mai multu de temutu, ca Austri'a va duce lucrurile pána la estremeitate.

Acést'a i se vediu lui Lamarmor'a necesaria, pentru ca in Berlinu se temeau ca Itali'a va luá iniativ'a ostilitățiloru, pre carea si-a rezervat'o Prussi'a si de carea eră atunci asiá gelósa.

(Va urmá.)

Asociațiunea generală (internatiunala) de educațiune

va tiene în acestu anu adunarea sea generală la Cassel (Germania) la 29—30 Sept. și 1 Oct.

Că membra a societății și plenipotent'a sea generală pentru romanime amu onóre a face cunoscutu dómnelor române ce aru dori a asistá la acésta solemnitate de unu interesu atâtu de importantu ca ori-ce dama româna pôte aflá la Cassel pentru acea ocaziune cortela gratuitu adresandu-se la D. S. Wiegand, librariu în acelu orasiu.

Tóte companiele de căi ferate germane — a f a r a d e S t a a t s b a h n — dau cărți de transportu pentru Cassel și îndareptu cu pretiulu jumetate.

Serbările asociațiunii se voru tiene la Wilhelmshöhe locu memorabilu prin captivitatea lui Napoleonu.

Disertatiuni asupr'a educațiunii copiiloru asupr'a culturii popórelor asupr'a aridicării femeiloru la nivelulu moralu essigiatu de civilizațiunea moderna voru fi numeróse și tiene de ilustrațiuni științifice de diverse nationalități.

Constantia de Dunc'a Schiau, membra și plenipotent'a Asociațiunii generale (internatiunale) pentru educațiune.

Loteria din Dev'a

avendu a se trage curendu, rogâmu pre toți dnii ce au losuri — neplatite suntu la 4000 — a ne spedá banii neintardiatu.

Totu odata comitetulu face cunoscutu ca, precum se vede chiaru pre losuri, numerele castigátorie se voru publicá prin diuarele române, deci ori-ce cerere de a se tramite pre la posesorii de losuri liste de numerele castigátorie voru remané fâra responsu. Comitetulu nu pôte luá asupr'á o corespundintia atâtu de intinsa și de costisítorie.

Bucurdea-vinósa în 7 Sep. 1873.

Domnule redactoru! Fiindu ca pre 18 Sept. a. c. — pôte — nu voi fi de fatia la siedintiele conferinței invetiatoresci, ce se voru tiene în tractulu Branului, spre desbaterea temelor alese și propuse spre desbatere, deci pentru cá sa satisfac și eu baremu în cátu-va datorinței mele, prezentându-me spiritualmente în midilocolu confratiloru invetiatori, fie-mi permis în pretiunitele colóne ale „Telgr. Rom.“ a-mi arétá parerea mea prin urmátorea recensiuone asupr'a opsióru lui intitulatu:

„Drepturile și datorințele civili pentru invetiatiunii scóleloru popularie confessionale din metro-poli'a românilor greco-resaritena în Ungari'a și Transilvani'a. Sibiu în tipografi'a archidiecezana 1869.“

Dupa cum se vede din acésta titulu, acestu opsióru e compusu anume: „pentru invetiatiunii scóleloru popularie.“

De-si acestu opsióru aru cere o recensiuone cu totul rigorósa; totusi eu nu-lu voi luá din fóia în fóia cu deamarontulu, ci voi aruncá — deocamdata numai o privire fugitiva preste elu, din care fórtu usioru se pôte vedé decá parerea mea în asta privintia e sanatósa séu defectuósa, séu de totu gresita. —

Asiadara sa vedemu: Titul'a! la titulu, demnulu autoru — anonim — nu hotaresce mai precisu și anume pentru care clasa a scóleloru popularie e compusu acestu opsióru. Eu știu ca scólele popularie suntu mai de multe numiri, asiá d. e. scóla popularie este:

- fiacare scóla elementara prima,
- fiacare scóla elementara secunda,
- fiacare scóla triviala (cu III clase).
- fiacare scóla centrala,
- fiacare scóla cu patru clase asiá numita capitala séu normala.

Eu sub numele scóleloru popularie, întielegu pre tóte acestea. Acum în care din aceste clase sa se propuna acestu opsióru: „Drepturile și datorințele civili“? — Fiindca autorele nu numesce clas'a pentru care e compusu; asiadara trebuie sa se propuna în tóte clasele, încependu dela clas'a IV-a pâna chiaru în I-a; séu din I-a pâna în a IV-a. Asiá aru fi sa fie și sa întielegemu, inse nu se pôte, pentru ca: a) a se luá în o clasa totu meterialulu acest'a, fâra scadere mare a altei părți

de invetiamentu e imposibilu și b) pentru ca materi'a nu e impartita dupa clase. — Ei — acest'a nu e lucru greu! Invetiatoriulu usioru, fórtu usioru pôte impartí materi'a din ori care manualu, dupa cum afla de bine și corespundentiu; asiá este! — Decá ne-amu opri aici; inse acum se nasce alta întrebare dela care — potemu dice — depinde totulu.

E întrebare asiadara ca: bonu, potrivit și corespundentiu este acestu opsióru de a se propune în scólele popularie? La acésta întrebare nu me voi grabi cu responsulu, ci mai mult și mai bine voi nesui într'acolu, cá: responsulu vrendu-ne vrendu, sa resalte singuru de sine; acestu responsu apoi 'lu tienu eu a fi celu mai bonu și mai potrivit. Aici 'mi pôte cine-va reflectá, ca: responsulu va resultá — esi, — dupa cum se va face desbaterea; — cu totu dreptulu asiá este! Inse eu întielegu desbaterea: numai și numai dupa principiile pedagogice. Deci cátu voi pôte și me voi pricepe la lucru, me voi tiene stensu de acelea principii, și apoi sum convinsu ca și responsulu 'și va avé resonulu seu. — Înainte de a intrá în launtrulu acestui opsióru spre desbatere, trebuie sa arétámu principiile pedagogice, cari suntu basate pre cele mai perfecte legi, adeca: pre legile naturiei. Apoi dupa parerea mea, acelea nu pot fi altele decátu ca: ori care compunetoriu de cărți scolastice, precum și ori care invetiatori, cá propunetoriu alu acelor opuri, trebuie sa pasésca treptatu; adeca: dela micu, la mai mare; dela putienu la mai multu; dela aprópe, la mai departe: dela usioru la mai greu; dela cunoscutu, la mai putienu cunoscutu; dela simplu, la compusu; dela concretu, la abstrasu; etc. etc. Indata ce unu manualu scolasticu, nu e asediatu dupa acésta sistema; — nu e bonu.

Eu totu-déun'a amu avutu, amu și voi avé aceste péincipii înainte ochiloru. Iéta dara, în putieni termini, bas'a pre care amu eu-sa me radiemu atâtu în acésta, cátu cu ocaziunea ori cároru scrieri scolastice.

Objectu.

Acum sa intrámu putienu în launtrulu opsióru lui. Iéta la pagin'a 3, indata și aflámu conceptulu abstrasu „dreptu.“ Mai departe, aflámu alta întrebare compusa: „ce este dreptulu privatu și ce este dreptulu publicu?“ Aici are invetiatoriulu sa se ocupe mai multu cu esplicarea conceptelor abstrase și a cuvintelor necunoscute și greu de întielesu, decátu cu însusi objectulu. Acum ce sa facu? sa citezu mai multe concepte abstrase? mai multe cavinte necunoscute? mai multe întrebări ne potrivite? mai multe responsuri ne întielese? mai multe constructiuni, la cari se recere o judecata profunda? etc. etc.

Ba! nu! eu aflu de totu superfluu, a mai citá; cáci vrendu cine-va a se folosi de citatiuni, va trebui se decopieze mai întregu opsióru acest'a. Dara totusi sa audimu inca putieni termini, apoi destulu; auditi: „dreptu“, „privatu“, „civilu“, „objectu“, „publicu“, „dreptu realu“, „adoptiune“, „validu“, „dreptu de ereditate“, „ereditate substituitu“, „statu“, „problema“, „contributiune“, „administratiune“, „financiare“, „regimu“, „legislatiune judiciara“, „abusu“, „constitutiune“, „principii“, apoi: „Transgressiuni politiene“ etc. etc. etc.

(Va urmá)

Dintier'a Oltului 6 Septembre 1873.

Domnule redactoru! Din caus'a celoru petrecute la alegerea deputatulu clericalu în cerculu Fagarasiului pentru congresulu electivu, dlu invetiatoru I. D. Petrascu s'a pusu și a scrisu lungi articuli în Telegrafulu rom. cu scopu de a combate o corespundintia din nr. 61 alu Albinei și a arétá legalitatea actului de alegere din amintitulu carne. M'amu deprinsu dle redactoru a cetí articulu D. Petrascu plin de frase copiate din alte Iurnale cu cari se vede a-se indeletnici pré multu, și precum alta-data asiá și acum 'mi asiá fi facutu hazu de pasiunea densului; de asta-data insa dlui mai si vátema într'unu modu pré brutalu pre unu demnitaru bisericescu și totu odata binefacetoriu alu seu, și acésta nu i-o potu ertá fâra a-i face unele observári.

Nerusinarea, cinismulu și ingratiutinea suntu de siguru vitiari din cele mai condemnabili.

Eu aceste vitiari voi sa-le combatu în portarea invetiatoriului I. D. Petrascu, — n'amu nimic cu actulu de alegere mentionatu.

Este enviousu, 'mi permitu întrebarea Domnule redactoru, cá unu invetiatoru pre fostulu seu inspectoru districtualu de scóle, într'o fóia publica sa-lu batjocorésca precum a batjocorit fostulu invetiatoru în Fagarasiu I. D. Petrascu pre Protopopulu de acolo Petru Popescu, denegandu-i acestuia tóta calificatiunea de a fi protopopu și membru alu sínódelor și congreselor nostre bisericesci, în fine tragendu la îndoiéla ori-ce meritu în activitatea sea mai de trei decenie pre terenulu bisericescu scolaru?

Acést'a domnule redactoru, nu se pôte numi decátu nerosinare, cinismu, și e unu semnu reu, cându unu tineru invetiatoru a progresatu pâna a ajunge la acésta stare. În alte tieri pôte s'aru întimplá unu D. Invetiatoru pentru unu asemenea cinismu ce-va și mai reu decátu a fi numai apostrofatu într'unu jurnal.

Dara apoi unde ajunge inv. I. D. Petrascu cu ingratiutinea lui!

Remasu orfanu de tata, mam'a sea de pré patulu mórtiei ne avendu pre nime l'a incredintiatu parintelui protopopu P. Popescu, rugându-lu cá sa-i fia mila de elu și sa îngrijésca cátu va puté de crescerea lui.

Si ce facu defaimatulu parinte protopopu? Duse la scóla pré orfanulu Petrascu la Brasiovu unde absolvá Gimnasiulu inferioru și pre urma la Sibiu unde absolvá cursulu theologicu, sprijinitu preste totu loculu și totu-déun'a de sfatulu parintescu de ajutoriulu și recomandatiunea parintelui Protopopu, carele i-se facu locotiitoriu de parinte și se pôte dice ca 'lu aduse în stare de a puté trái cá omu onestu în societate și de a fi siesi și altor'a folositoriu.

Ore sa nu 'și mai aduca I. D. Petrascu aminte de acestea? Se pôte ca densulu le-a uitatu; dara D. redactoru, suntu ómenii, cari au fostu martoria multelor binefaceri, ce densulu le-a primitu dela Protopopulu Petru Popescu, ómenii pré care nu numai i-a frapatu, dara i-a indignatu pâna în sufletu pamfletulu densului publicatu asupr'a binefacetoriului seu.

Acést'a d. Redatoru e cea mai mare ingratiutidine, și o repetiesca e unu semnu reu cându unu tineru invetiatoru a progresatu pâna a ajunge la acésta stare. Puté-va fi în stare unu asemenea invetiatoru, lipsitu de simtiementulu gratitudinei, sa destepte în elevii sei acestu simtiementu nobilu ce e o podóba din cele mai mari pentru tinerime, și e semnu celu mai neinsielatoriu alu bune creșteri?

Fia de invetiatura, și pentru inv. I. D. Petrascu, decá mai e capabilu de invetiatura, și pentru alții, ca o asemenea pasire în publicu, precum a fostu a densului în nr. 63 și urmatorii ai Telegrafului rom. nu e calificata de a recomandá pre unu tineru în ochii publicului, și ca prin asemenea subminári abiá 'și-va poté cine-va deschide calea la avansamente. Aru trebui sa fia o lume proa de totu perversa, lumea în care traimu cá sa putemu admite, cá prin midilóce atâtu de neoneste, frivole, nemorale, sa-i fie cui-va permis a se urcá la trepte mai inalte, cá invetiatoriu séu preota.

M.

Varietáti.

* * Tergulu Ognei de tíera, ce erá sa se tienu în 6 Aug. a. se va tiene în 13 Octobru; celu de vite va fi în 10, 11 și 12 Oct. a. c. s. n.

* * Unu nou remediu contr'a colerei. Diferite diuare italiene, „Osservatore romano. Italia, Movimento“, se ocupa de unu raportu cetitu la academi'a de Nuovi Lincei, din Rom'a, de cátrz D. profesore de medicina Socrate Cadet (D. Socrate Cadet este profesore de phisiologia la Universitatea Sapienței din Roma), raportu în care se vorbesc despre colera. D. Socrate Cadet crede ca colera 'și ia nascere prin presintia parasitoru (animali séu vegetali), cari se inmultiescu cáte odata în unu modu spaimentatoriu în organismu. Se dice ca esaminandu, cu microscopulu, tubulu digestivu alu cadavrelor colerice, aru fi gasitu în intrulu acestui canalu unu felu de vegetatiune criptogamica și animalcule. Elu combate colera prin sulfuru negru de mercuriu ethiops mineralu, consideratu, chiaru din alu 17 seculu, cá unu puternicu remediu contr'a mai multor feliori de bóle, și care este adoptatu astadi de multi medici cá celu mai eficace din anthelmintice pentru a preveni și vindecá maladiile pestilentióse.

Iéta în ce dose, d. Alessio Murino din partei crede ca trebuie a se luá sulfuru negru de mercuriu:

